

Voorstel aan de gemeenteraad

Antidiscriminatie agenda

Beleidsveld	Diversiteit
Organisatieonderdeel	Maatschappelijke Ontwikkeling
Opsteller	Lisalotte Lemmen
Kenmerk	8920234
Vergaderdatum Raad	Volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De antidiscriminatie agenda vast te stellen, met als belangrijkste ambities/uitgangspunten:

- a) We als gemeente een stevigere en actievere rol pakt op de volgende thema's:
 - Voorbeeldrol gemeente: zelf als gemeente het goede voorbeeld geven door een duidelijke sociale norm te stellen en kritisch te kijken naar onze eigen rol als werkgever en dienstverlener.
 - Arbeidsmarkt: gelijke kansen op de arbeidsmarkt en een inclusieve werksfeer.
 - Woningmarkt: een inclusieve woningmarkt met gelijke kansen voor iedereen.
 - Onderwijs: inclusief onderwijs waarin ieder kind gelijke kans heeft en zich welkom en gehoord voelt.
 - Publieke ruimte en openbare orde: waar iedere Utrechter zichzelf kan zijn en zich veilig voelt.
 - Sport: een positieve sportcultuur: een veilige omgeving waar plezier en ontwikkeling centraal staan, waar iedereen welkom is en zorg draagt voor elkaar.
 - Vrijheid van levensbeschouwing: iedere Utrechter kan hun godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij praktiseren.
- b) Hierbij in te zetten op preventie (door een sociale norm te stellen, inleven en empathie te bevorderen en bewustwording te stimuleren), handhaven en sanctioneren, ondersteuning van slachtoffers en versterken van kwetsbare groepen.
- c) De bovengenoemde zeven thema's te versterken door in te zetten op:
 - Vergroten meldingsbereidheid
 - Zichtbaarheid en bewustwording in de stad
 - Lobby

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Samenvatting

In 2016 is de eerste Utrechtse antidiscriminatie agenda opgesteld. Met deze nieuwe agenda zetten we een volgende stap: een stevigere aanpak van discriminatie. We pakken als gemeente een actievere rol, stellen grenzen en bieden perspectief op de volgende thema's: arbeidsmarkt, woningmarkt, onderwijs, publieke ruimte & openbare orde, sport en vrijheid van levensbeschouwing. En nodigen partners in de stad actief uit om met ons mee te doen. Ook kijken we kritisch naar onze eigen voorbeeldrol.

Context

Aanleiding

Recente ontwikkelingen en gebeurtenissen zoals de Black Lives Matter-demonstraties, de toelagenaffaire en de toename van racisme tegen mensen met een Aziatische achtergrond vanwege het coronavirus hebben veel invloed gehad op het maatschappelijk debat over discriminatie. Er is meer erkenning dat discriminatie nog steeds bestaat en veel impact heeft. Discriminatie vindt nog steeds plaats, ook in Utrecht, en op verschillende terreinen. Dit wijzen verschillende Utrechtse onderzoeken (bijv. onderzoek ervaren moslimdiscriminatie, onderzoek woningmarktdiscriminatie, onderzoek stagediscriminatie) en de (meldings)cijfers uit.

Er is een luide maatschappelijke oproep naar de overheid om in actie te komen en met een stevige en structurele aanpak te komen

Naast de groeiende urgentie:

- Huidige Utrechtse antidiscriminatie agenda loopt af.
- In het coalitieakkoord is opgenomen dat we maatregelen intensiveren om discriminatie tegen te gaan.
- Motie 143 'Samen zeggen we NEE tegen discriminatie' verzoekt samen met partners in de stad, die op verschillende terreinen werkzaam zijn, een antidiscriminatie pact op te stellen.

Juridische context

Discriminatie is in Nederland bij wet verboden (Artikel 1 van de Grondwet). Wettelijk verboden discriminatiegronden zijn godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras en geslacht. Begin 2021 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel aangenomen om handicap en seksuele gerichtheid als verboden grond van discriminatie toe te voegen.

De mogelijkheden voor de gemeente om hier direct op te handhaven en sanctioneren zijn beperkt. We zetten hierop in binnen de bevoegdheden die we als gemeente hebben en zijn in gesprek met partners die deze bevoegdheden wel hebben. Om discriminatie te voorkomen en te bestrijden zetten we als gemeente veel in op preventie (door een sociale norm te stellen, inleven en empathie te bevorderen en bewustwording te stimuleren), ondersteunen we slachtoffers en versterken we kwetsbare groepen.

De 'Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen' verplicht gemeenten inwoners toegang te bieden tot een antidiscriminatievoorziening die onafhankelijke bijstand verleent bij de afwikkeling van klachten van discriminatie en deze klachten registreert. Sinds 2009 voert Art. 1 Midden Nederland deze taken uit voor de gemeente Utrecht.

Beoogd effect

De agenda draagt bij aan een stad waarin iedereen zichzelf kan zijn, waarin inwoners in gelijke gevallen gelijk worden behandeld en waarin ieder gelijke kansen heeft.

Met de agenda en het pact willen we bereiken dat de stad (organisaties, bedrijven maar ook omstanders) zich hiervoor, samen met ons, hard maakt.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

Raadsbrieven:

[Raadsbrief stand van zaken antidiscriminatie agenda 2016-2020, februari 2021](#)

[Raadsbrief stand van zaken antidiscriminatie agenda 2016-2020, juli 2020](#)

Moties:

[M93 Meer diversiteit in top van gemeente](#)
[M426 Neem bestrijding van anti-ziganisme mee in anti-discriminatieagenda](#)
[M143 Samen zeggen we NEE tegen discriminatie](#)
[M141 Samenwerking met SWZ intensiveren om discriminatie aan te pakken](#)
[M149 Geef structureel aandacht aan het koloniale \(slavernij\)verleden in het onderwijs](#)
[M153 Discriminatie tegen zwarte, migranten, vluchtelingen en bi-culturele meiden en vrouwen](#)
[M155 discriminatie samen oplossen](#)
[M152 Onthulling monument voor de gastarbeider feest voor de hele stad](#)
[M160 Doe een onderzoek naar institutionele racisme binnen de gemeentelijk organisatie](#)
[M148 Een inclusieve telefoonlijn voor alle gronden van discriminatie](#)
[M147 Promoot diversiteit en inclusie bij bedrijven en onderzoek een keurmerk](#)
[M143 Erken Afro-discriminatie en ontwikkel hiervoor gericht anti-discriminatiebeleid](#)
[M106 - In Utrecht geen plek voor de zwarte piet](#)
[M161 Slavernijverleden monument](#)
[M180 Onderzoek naar en mogelijke excuses voor Utrechtse aandeel in het slavernijverleden](#)
[M145 Onderzoek hoe bij discriminatie kan worden ingezet op sanctionering en vervolging](#)
[M136 Aanpak discriminatie op de woningmarkt](#)
[M23 Actuele Motie - Onderzoek mogelijkheden tot rechtsherstel voor de Roma en Sinti](#)
[M130 Plan van aanpak tegen stage discriminatie MBO-studenten](#)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De antidiscriminatie agenda vast te stellen, met als belangrijkste ambities/uitgangspunten: a) We als gemeente een stevigere en actievere rol pakken op de volgende thema's: - o Voorbeeldrol gemeente: zelf als gemeente het goede voorbeeld te geven door een duidelijke sociale norm te stellen en kritisch te kijken naar onze eigen rol als werkgever en dienstverlener. - o Arbeidsmarkt: gelijke kansen op de arbeidsmarkt en een inclusieve werksfeer. - o Woningmarkt: een inclusieve woningmarkt met gelijke kansen voor iedereen. - o Onderwijs: inclusief onderwijs waarin ieder kind gelijke kans heeft en zich welkom en gehoord voelt. - o Publieke ruimte en openbare orde: waar iedere Utrechter zichzelf kan zijn en zich veilig voelt. - o Sport: een positieve sportcultuur: een veilige omgeving waar plezier en ontwikkeling centraal staan, waar iedereen welkom is en zorg draagt voor elkaar. - o Vrijheid van levensbeschouwing: iedere Utrechter kan hun godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij praktiseren. b) Hierbij in te zetten op preventie (door een sociale norm te stellen, inleven en empathie te bevorderen en bewustwording te stimuleren), handhaven en sanctioneren, ondersteuning van slachtoffers en versterken van kwetsbare groepen. c) De bovengenoemde zeven thema's te versterken door in te zetten op: - o Vergroten meldingsbereidheid

	○ Zichtbaarheid en bewustwording in de stad ○ Lobby
Argumenten	
1.1	<u>Inzet op tegengaan van discriminatie op de genoemde thema's is urgent</u> Uit landelijke en Utrechtse onderzoeken, (meldings)cijfers en uitkomsten van het participatietraject blijkt dat inzet op het voorkomen en tegengaan van discriminatie op de thema's arbeidsmarkt, woningmarkt, onderwijs, publieke ruimte & openbare orde, sport en vrijheid van levensbeschouwing urgent is omdat mensen hier veel discriminatie ervaren en er serieuze gevolgen zijn voor zowel het individu als de samenleving.
1.2	<u>Dit is een effectieve aanpak van discriminatie</u> Een effectieve aanpak van discriminatie richt zich op preventie, handhaving en sanctionering, ondersteuning van slachtoffers en het versterken van kwetsbare groepen. In deze agenda is aandacht voor alle vier aspecten.
1.3	<u>De ambitie en uitvoering van de agenda worden gedragen door de stad</u> Er is hernieuwde aandacht voor onrechtvaardigheid, ongelijkheid en institutioneel racisme en een luide maatschappelijke roep om met een stevige en structurele aanpak te komen. De inhoud van de agenda is gebaseerd op de uitkomsten van het participatietraject. Er is, als onderdeel van de agenda, een antidiscriminatie pact opgesteld met afspraken met partners in de stad om discriminatie samen tegen te gaan en te bestrijden.
1.4	<u>Hiermee draagt de gemeente de kernboodschap uit dat in Utrecht geen plaats is voor discriminatie</u> De agenda zet stevig in op het stellen van een sociale norm: in Utrecht is geen plaats voor discriminatie. We pakken als gemeente hierin een actieve en stevige rol en kijken kritisch naar onszelf.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>Vanaf 2023 is het budget niet toereikend om de gestelde ambities te kunnen realiseren</u> Binnen de huidige coalitieperiode is voldoende budget beschikbaar voor de uitvoering van de antidiscriminatie agenda. Vanaf 2023 lopen de incidentele middelen die vanuit het huidige Coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld echter af. Ook is er onzekerheid over het voortzetten van Rijksmiddelen voor de thema's woningmarkt en vrijheid van levensbeschouwing. Daardoor zijn er vanaf dat moment (mogelijk) geen of minder middelen meer voor de inzet op de thema's vrijheid van levensbeschouwing, woningmarkt, de antidiscriminatievoorziening Art.1 Midden Nederland en projecten en activiteiten die inzetten op de zichtbaarheid van diversiteit en bewustwording. Hierdoor kunnen de gestelde ambities mogelijk niet (volledig) worden gerealiseerd.
1.2	<u>Om een verschil te kunnen maken is een stevigere inzet op een inclusieve stad nodig</u> Deze agenda zet hoofdzakelijk in op het voorkomen en tegengaan van discriminatie. Discriminatie is een teken van een niet-inclusieve samenleving. Om tweedeling in de stad tegen te gaan is een stevigere inzet op inclusie nodig.

Financiën

De uitvoering van de antidiscriminatie agenda is een verantwoordelijkheid van verschillende programma's o.a.: samenleven en sport, werk en inkomen, wonen, onderwijs, veiligheid, overhead en bewoners en bestuur. Ook zijn rijksmiddelen beschikbaar.

We zien vanaf 2023 een *terugloop in middelen* waardoor we een deel van de ambities niet meer kunnen realiseren:

- De incidenteel toegekende middelen vanuit het Coalitieakkoord voor Utrecht zijn we Samen en de antidiscriminatie agenda lopen in 2022 af. Daarmee zijn er vanaf 2023 te weinig middelen beschikbaar voor de uitvoering van de antidiscriminatie agenda, met name voor de inzet van onze antidiscriminatievoorziening Art 1. MN en voor projecten en activiteiten die inzetten op de zichtbaarheid van diversiteit en bewustwording.
- Voor het thema vrijheid van levensbeschouwing is voor 2021 incidenteel €25.000 beschikbaar gesteld door het Rijk. Eind 2021 wordt bekend of deze middelen worden voortgezet, uitgebreid of stopgezet. Voor het thema wonen is tot juli 2022 nog € 170.000 beschikbaar vanuit pilotmiddelen vanuit het ministerie van BZK. Het is onduidelijk in hoeverre er na 1 juli 2022 middelen beschikbaar zijn.

In het voorjaar van 2022 komen wij bij de raad terug met een integraal advies over de bredere opgave inclusie, waar de antidiscriminatie agenda onderdeel van uit zal gaan maken. Op dat moment adviseren wij ook over hoe om te gaan met deze terugloop van middelen.

Daarnaast kunnen actualiteiten en ontwikkelingen vragen om aanpassing van de inzet, en financiële consequenties hebben. Wij zullen de raad daar dan een voorstel voor doen.

Vervolg

Discriminatie is een teken van een niet-inclusieve samenleving. Om tweedeling in de stad tegen te gaan is meer gerichte inzet op inclusie van belang. Wij onderzoeken de komende periode op welke manier we nog steviger kunnen bouwen aan een inclusief Utrecht voor iedereen. De opbrengsten hiervan zullen in het voorjaar van 2022 in de vorm van een advies aan de nieuwe coalitie worden voorgelegd. De antidiscriminatie-agenda zal hiervan onderdeel uitmaken.

Om de opgave te monitoren gebruiken we 'de Utrechtse manier van sturen en verantwoorden'. Deze nieuwe manier van verantwoorden betekent veel meer focus op de beweging en ambitie, de grote lijn van de opgave, in plaats van losse acties. De details en korte termijnresultaten beoordelen we in het licht van de lange termijnambitie.

Het monitoren van de opgave helpt ons om de beweging van de opgave in kaart te brengen. Ook helpt het ons om te bepalen of we nog de juiste dingen doen om de afgesproken ambitie te bereiken. Dit doen we aan de hand van kwalitatieve (verhalen en ervaringen) en kwantitatieve (cijfers, data, bewonersenquête, etc.) informatie. Zo halen we op wat we hebben gedaan, wie we bereiken en wat de ervaringen zijn.

We richten een focusgroep op met partners, (belangen)organisaties uit de stad met wie we jaarlijks data, ervaringsverhalen en signalen in relatie tot de gestelde ambitie bespreken. Door deze informatie centraal te stellen kunnen we constateren of we de juiste dingen doen en of we de dingen juist doen. De inzichten die hieruit komen, kunnen leiden tot bijsturing van onze aanpak.

Deze inzichten en daaraan gekoppelde acties delen we samen met een stand van zaken van de uitvoering van de agenda jaarlijks via een compacte rapportage met de raad.

Participatie

Om input op te halen bij een grote en diverse groep inwoners, (belangen)organisaties en partners zijn de volgende activiteiten ondernomen:

- Focusgroepen om speerpunten voor de agenda te bepalen;
- Enquête over jezelf kunnen zijn in Utrecht, bijna door 800 Utrechters ingevuld;
- Enquête over de aanpak van discriminatie op online participatieplatform denkmee.utrecht.nl, ingevuld door 386 Utrechters;
- Digitaal stadsgesprek over de aanpak van discriminatie;

- We hebben verschillende organisaties in de stad gevraagd om input op te halen bij hun achterban/specifieke groep. Met als doel mensen te kunnen bereiken die niet snel zullen deelnemen aan (digitale) stadsgesprekken en enquêtes maar van wie input voor de agenda zeer gewenst is.

Communicatie

Op 25 juni wordt de agenda en het pact gepresenteerd door middel van een livestream. Alle (belangen)organisaties, partners en inwoners die betrokken zijn (geweest) bij de ontwikkeling van de agenda en het pact zijn hierover geïnformeerd. Er is gaan aanvullende communicatie voorzien voor het raadsbesluit.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming:

- Antidiscriminatie agenda. In het document wordt per thema onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke inzet en het pact. De raad wordt gevraagd de agenda vast te stellen, niet het pact.

Bijlagen informatief

-